

out. They are measures of administrative coercion, namely: measures of administrative warning, termination and measures of administrative responsibility for the committed violation of customs rules.

The article clarifies the specifics of customs crime prevention activities on the example of the legislation of the European Union and its leading members such as France and Germany. In a studying of successful European countries in the field of customs crime prevention, as well as an analysis of the primary and secondary legislation of the EU, proposals were made for further improvement of the customs legislation of Ukraine and its adaptation to the EU customs legislation. It was established that in comparison with most foreign countries, customs authorities in Ukraine are not recognized as law enforcement agencies.

As a result of a comprehensive analysis of scientific researches in the field of customs affairs and combating customs crime, as well as the norms of the current legislation of Ukraine and the European Union, the peculiarities of the functioning of customs policy in Ukraine and the organizational and legal mechanism of customs affairs at the moment have been determined. Improving customs legislation and electronic declaration, simplifying customs control procedures, improving technological schemes, overcoming corruption at customs will help solve the problem of customs crime in Ukraine.

Keywords: customs crime, violation of customs rules, customs rules, customs business, customs policy, Customs Code of Ukraine.

DOI: 10.33766/2524-0323.102.162-172

УДК: 343.976

Теремецький В. І., доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу міжнародного приватного права та правових проблем євроінтеграції НДІ ППіП ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (м. Київ); завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Академії праці, соціальних відносин і туризму (м. Київ, Україна)

e-mail: vladvokat333@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2667-5167>

Чумак В. В., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (м. Харків, Україна)

e-mail: v.v.chumak@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6171-2250>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ

Наукове дослідження присвячено особливостям правового регулювання повноважень Державної митної служби України у сфері запобігання та протидії контрабанді. Вивчено норми законодавчих і підзаконних актів. Досліджено висновки і пропозиції науковців, які присвятили свої праці діяльності митних органів. Встановлено не-

релік повноважень митних органів у сфері боротьби з контрабандою. Надано характеристику терміну «контрабанда». Визначено порядок здійснення окремих процесуальних дій, які можуть бути здійснені для запобігання контрабанді. Стверджено, що для запобігання контрабанді працівники митниці можуть провести митне обстеження, особистий огляд, опитування осіб, які підозрюються в контрабанді, а також тимчасове вилучення транспортних засобів, що використовуються для незаконного переміщення товарів через митний кордон. Представники правоохоронних органів можуть залучити посадових осіб митниці для проведення таких оперативних-розшукових заходів, як контрольована поставка та контрольоване переміщення товарів через митний кордон.

Запропоновано закріпити визначення поняття «контрабанда» в нормах Митного кодексу України. Контрабанду слід розглядати як незаконне переміщення через митний кордон України промислових і непродовольчих товарів, транспортних засобів, історико-культурних і валютних цінностей, вибухових, отруйних, радіоактивних речовин, зброї та боєприпасів.

Також запропоновано скасувати норму Положення про Держмитслужбу, яка передбачає право посадових осіб митниці здійснювати оперативну-розшукову діяльність. Серед норм МК України варто передбачити особливості особистого огляду осіб, які підозрюються в контрабанді, а також правила тимчасового вилучення товарів, які стали предметами контрабанди.

Ключові слова: контрабанда, юридична відповідальність, митні та правоохоронні органи, боротьба з контрабандою, запобігання та протидія контрабанді, товари комерційного призначення.

Постановка проблеми. Проблематика боротьби з контрабандою актуальна для будь-якої держави сучасного світу. Незаконне переміщення товарів через державний кордон може слугувати засобом протиправного збагачення. При всьому митні органи є одними із суб'єктів, які уповноважені здійснювати боротьбу з контрабандою. Належне правове регулювання повноважень Державної митної служби і порядку проведення процесуальних дій у справах про порушення митних правил є запорукою ефективної протидії контрабанді. Саме тому вибір цієї теми наукового дослідження є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми правового статусу митних органів та повноважень митниці щодо протидії контрабанді вивчалися в працях багатьох науковців. Зокрема, А. М. Бабюк дослідив стан правового регулювання митної справи в Україні та її зв'язок з державною митною політикою [1, с. 3–7]. С. В. Корбенко розглянув окремі проблеми правового регулювання і правореалізації статусу митних органів та сформулював пропозиції щодо їх вирішення [2, с. 140–146]. Я. В. Янушкевич вивчив теоретико-правові засади діяльності територіальних органів Державної митної служби України як суб'єктів публічної адміністрації, яких наділено повноваженнями у сфері оподаткування [3, с. 79–82]. В. О. Хома та В. П. Жданов проаналізували міжнародний досвід управлінської моделі системи запобігання та протидії незаконному переміщенню товарів через митний кордон [4, с. 78–83]. О. С. Яланський розглянув проблему криміналізації «товарної» контрабанди, обґрунтував небезпечність та довів негативні наслідки такого діяння, як переміщення через митний кордон України

поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю товарів та інших цінностей [5, с. 1034–1038]. В. О. Карелін визначив особливості такого виду злочину, як контрабанда наркотичних засобів, способи і шляхи їх проникнення на територію України, а також здійснення запобігання таким злочинам [6, с. 226–230]. В. В. Налуцишин розглянув кримінально-правовий аспект контрабанди [7, с. 343–347]. О. О. Кукшинова та Д. С. Носенко окреслили перспективи боротьби із контрабандною злочинністю [8, с. 241–245]. Праці вказаних науковців, а також чинні нормативно-правові акти, що регулюють відносини у сфері контрабанди, є джерельною базою цього наукового дослідження.

Формування цілей. Метою статті є вивчення особливостей правового регулювання повноважень Державної митної служби у сфері протидії й запобігання контрабанді. Завдання статті полягають у необхідності:

- визначити перелік процесуальних дій, які митні органи можуть здійснювати в межах своїх повноважень для запобігання і протидії контрабанді;
- з'ясувати зміст поняття «контрабанда»;
- розробити пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства для вдосконалення правового регулювання процесуальних дій, які можуть вчиняти посадові особи митної служби для боротьби з контрабандою.

Виклад основного матеріалу. Правовий статус Державної митної служби України (далі – Держмитслужба) закріплено в Митному кодексі України (далі – МК України) та в Положенні про Державну митну службу України (далі – Положення). Згідно з п. 34-1 ст. 4 МК України, поняття митних органів охоплює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, митниці та митні пости. У ст.ст. 543–550 МК України встановлено перелік і завдання митних органів [9]. Згідно з пп. 1, 2 Положення, цей орган влади реалізує державну митну політику та державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань митної справи. Держмитслужба є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів [10]. Також Положення встановлює повноваження Держмитслужби у сфері дотримання законності при пересуванні товарів через митний кордон України. Отже, законодавство містить перелік митних органів, визначає їх завдання й повноваження.

Науковці також досліджували статус і повноваження митних органів. Так А. М. Бабюк зазначає, що ефективна діяльність митних органів, на які покладено здійснення митної справи, залежить від якісного та злагодженого механізму правового регулювання [1, с. 6]. Дійсно, чітке визначення повноважень митних органів є однією з умов ефективної діяльності Держмитслужби. Водночас С. В. Корбенко звертає увагу на періодичні зміни законодавства з метою перерозподілу повноважень між митними і податковими органами. Також науковець наголошує на втраті митними органами повноважень у сфері оперативного-розшукової діяльності та досудового слідства у випадках виявлення контрабанди [2, с. 143]. Вважаємо, що перманентна зміна повноважень будь-якого органу

влади негативно впливає на якість та результативність виконання покладених на його посадових осіб повноважень.

Я. В. Янушкевич стверджує, що митниці є контролюючими органами в системі дотримання законодавства з питань митної справи та оподаткування митом [3, с. 81]. В. О. Хома та В. П. Жданова наголошують, що одним із завдань митних служб у багатьох країнах світу є запобігання і протидія незаконному переміщенню товарів через митний кордон [4, с. 82]. Подібні завдання покладені і на Держмитслужбу. Тому більш детально розглянемо повноваження митних органів у сфері запобігання та протидії контрабанді.

Поняття «контрабанда» використовується в багатьох нормативно-правових актах України, зокрема у: Кримінальному кодексі України (далі – КК України) та МК України, Законі України «Про Державну прикордонну службу», Положенні про Державну митну службу України тощо. Згідно зі ст. 201 КК України, контрабандою визнається переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Окрім того, у ст. 305 КК України встановлено відповідальність за контрабанду наркотичних засобів, їх аналогів і прекурсорів [11]. Варто звернути увагу на спеціальний предмет контрабанди, яким можуть не будь-які товари, а зброя, боєприпаси, вибухові та отруйні речовини. Незаконне переміщення через митний кордон продовольчих або промислових товарів комерційного або особистого призначення не може потягнути кримінальну відповідальність. Отже, законодавче визначення поняття «контрабанда» закріплене в КК України.

Повноваження прикордонників щодо протидії незаконній контрабандній діяльності встановлені у ст. 20 Закону України «Про Державну прикордонну службу» [12]. Але цей закон не містить визначення поняття «контрабанда». Завдання Держмитслужби щодо запобігання та протидії контрабанді закріплені в Положенні про цю службу [10], однак у ньому відсутнє визначення поняття «контрабанда».

Перелік визначень термінів і понять міститься в ст. 4 МК України, але серед термінів, перелічених у цій статті, також відсутнє поняття контрабанди. Натомість, у тексті МК України є багато згадок про боротьбу із контрабандою. У ст.ст. 456–457 МК України передбачені заходи щодо запобігання та протидії контрабанді, які повинні здійснювати митні органи. У ст.ст. 482, 483 МК України встановлено адміністративну відповідальність за переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю [9]. Склади наведених адміністративних правопорушень за об'єктивними й суб'єктивними ознаками схожі на кримінальне правопорушення «Контрабанда». Відмінність полягає в предметі незаконного переміщення товарів через кордон України.

Адміністративна відповідальність встановлена за незаконне ввезення на територію України транспортних засобів, інших продовольчих або промислових товарів. Водночас кримінальна відповідальність передбачена за протизаконне переміщення вибухових або отруйних речовин, зброї та боєприпасів. Правопорушники в разі вчинення кримінального злочину та адміністративних правопорушень вчиняють одне й те саме діяння – незаконне переміщення товарів через митний кордон України. Отже, і злочин, передбачений у ст. 201 КК України, і адміністративні правопорушення, вказані у ст.ст. 482, 483 МК України, можна об'єднати спільним поняттям «Контрабанда», яке закріпити в нормах МК України.

Науковці також висловлюються щодо визначення поняття «контрабанда». Так О. С. Яланський, використовуючи термін «товарна» контрабанда, розуміє його як незаконне переміщення товарів через митний кордон України. Учений пропонує встановити кримінальну відповідальність за вчинення такого діяння [5, с. 1037]. В. О. Карелін стверджує, що існують різні наукові визначення поняття «контрабанда». Зокрема, контрабанду розуміють як переміщення, товарів, культурно-історичних, валютних цінностей, вибухових, отруйних речовин і боєприпасів через митний кордон України поза пунктами митного контролю або з приховуванням від митного контролю [6, с. 227]. В. В. Налуцишин наголошує, що кримінальне законодавство багатьох європейських держав криміналізує більш широкий перелік контрабандних діянь, ніж вітчизняне законодавство. Зокрема, встановлено кримінальну відповідальність за незаконне переміщення через кордон культурно-історичних та валютних цінностей, продовольчих та промислових товарів у значному розмірі [7, с. 346]. Вважаємо, що законодавче визначення контрабанди повинно охоплювати незаконне переміщення різних предметів через митний кордон України. Серед положень ст. 4 МК України варто передбачити таке визначення: «Контрабанда – це незаконне переміщення через митний кордон України продовольчих і непродовольчих товарів, транспортних засобів, історико-культурних і валютних цінностей, вибухових, отруйних, радіоактивних речовин, зброї та боєприпасів». В окремих випадках може бути встановлена кримінальна відповідальність за контрабанду у значних або великих розмірах. Контрабанда товарів на суму, що не перевищує певну межу, повинна розглядатися як адміністративне правопорушення.

Завдання щодо запобігання та протидії контрабанді встановлені у Положенні про Державну митну службу. Згідно з п. 3 Положення про Держмитслужбу, одним із завдань цього органу влади є запобігання та протидія контрабанді. Відповідно до пп. 26–28 п. 4 названого Положення, Держмитслужба бере участь у заходах з протидії контрабанді, здійснює міжнародне співробітництво в питаннях про боротьбу із контрабандою, виявляє причини та умови, які сприяють контрабанді [10]. Отже, на митні органи України покладені завдання щодо запобігання та протидії контрабанді.

Перелік заходів для протидії і запобігання контрабанді та порядок їх здійснення встановлені у МК України та інших законодавчих актах. Зокрема, у МК України є окремий розділ XVII «Запобігання та протидія контрабанді», у ст. 456 якого закріплено право митних органів здійснювати контрольовану поставку

наркотичних засобів, речовин і прекурсорів разом з іншими органами, які мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність. Також у ст. 457 МК України визначено право правоохоронних органів здійснювати контрольоване переміщення товарів, що становлять предмет контрабанди, через митний кордон України під негласним контролем [9]. Притому, відповідно до ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», контрольована поставка та контрольоване переміщення товарів через митний кордон є оперативно-розшуковими заходами. Однак у переліку органів, які мають право проводити оперативно-розшукову діяльність, передбаченому в ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», митні органи не передбачені [13]. Отже, митні органи можуть бути залучені Національною поліцією України або Службою безпеки України для участі в контрольованій поставці або контрольованому переміщенні товарів, які становлять предмет контрабанди, через митний кордон України. Водночас самостійно здійснювати названі заходи протидії та запобігання контрабанді вони не можуть.

Зауважимо, що повноваження митних органів щодо здійснення оперативно-розшукових заходів для боротьби з контрабандою передбачені в пп. 28 п. 4 Положення про Держмитслужбу [10]. Однак наведена норма підзаконного акта суперечить нормам Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Отже, необхідно скасувати норму Положення про Держмитслужбу, яка надає право органам Держмитслужби провадити оперативно-розшукову діяльність.

Також варто звернути увагу, що, згідно зі ст. 271 КПК України, контрольована поставка належить до негласних слідчих дій. У ч. 6 ст. 246 КПК України встановлено перелік правоохоронних органів, які мають право проводити негласні слідчі дії [14]. Водночас митних органів у цьому переліку немає. Отже, митні органи можуть бути залучені до здійснення негласних слідчих дій лише іншими органами влади. Наприклад, Національна поліція, Бюро економічної безпеки, Державна прикордонна служба можуть залучити працівників митниці до участі у контрольованому переміщенні товарів, які становлять предмет контрабанди, через митний кордон України.

О. О. Кукшинова та Д. С. Носенко звертають увагу, що для запобігання контрабанді митні органи повинні вдосконалювати заходи щодо викриття каналів незаконного переміщення через митний кордон України культурних цінностей, отруйних, вибухових, сильнотоксичних речовин [8, с. 243]. Утім, вважаємо, що такі завдання, насамперед, повинні бути покладені на органи поліції та безпеки. В. О. Карелін наголошує, що засобами для переміщення контрабанди можуть бути спеціально обладнані схованки в транспортних засобах, вантажах, особистих речах, передачах, в обладнаних схованках в інших товарах, які дозволені для переміщення, у конструктивних особливостях транспортного засобу [6, с. 228]. Отже, митні органи самі можуть використовувати різні адміністративно-правові засоби для запобігання та протидії контрабанді.

Для протидії та запобігання контрабанді можливе застосування процесуальних дій у справах про порушення митних правил. Перелік таких дій закріплений у ст. 508 МК України [9]. Участь певного громадянина в контрабанді встановлюється шляхом опитування особи, яка притягається до адміністративної

відповідальності за порушення митних правил. Предмети контрабанди можуть бути виявлені під час проведення митного обстеження.

Слід наголосити, що, відповідно до ст. 513 МК України, посадові особи митниці можуть проводити огляд територій та приміщень підприємств, а також транспортних засобів, які використовуються для приховування товарів, котрі перевозять із порушеннями митних правил [9]. Під час такого обстеження можуть бути виявлені предмети контрабанди. Зауважимо, що митні органи мають право проводити тимчасове вилучення транспортних засобів зі спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів, які переміщуються через митний кордон із приховуванням від митного контролю. У майбутньому такі транспортні засоби можуть бути конфісковані.

Для визначення культурної або історичної цінності предметів, які незаконно переміщувалися через митний кордон, може бути призначена експертиза певних об'єктів у порядку, встановленому в ст. 515 МК України. Для підтвердження фактів контрабанди певні речі або товари можуть бути пред'явлені для впізнання особі, стосовно якої здійснюється провадження у справі про порушення митних, правил у порядку, встановленому ст. 514 МК України. Названі процесуальні дії можуть бути використані для встановлення і підтвердження випадків контрабанди.

Зауважимо, що в ст. 508 МК України не передбачено таких процесуальних дій, як особистий огляд та тимчасове вилучення тварин. Порядок особистого огляду під час провадження у справах про адміністративні правопорушення регулюється ст. 264 КУпАП. Особливості тимчасового вилучення тварин встановлені в ст. 265-5 КУпАП [15]. Проведення особистого огляду може бути одним із засобів для виявлення предметів контрабанди. Тварини також можуть бути предметами контрабанди. Отже, у нормах МК України варто передбачити особливості проведення процесуальної дії у вигляді особистого огляду під час порушення митних правил. Необхідно також встановити правила вилучення тварин, які стали предметами контрабанди.

Висновки. Поняття «контрабанда» використовується в статтях КК України для позначення незаконного переміщення через митний кордон України культурних цінностей, отруйних, сильнотоксичних, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів. Норми МК України встановлюють адміністративну відповідальність за переміщення продовольчих або продуктових товарів, транспортних засобів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю.

Посадові особи митних органів мають завдання і повноваження щодо запобігання й протидії контрабанді. Серед повноважень посадових осіб митниці варто назвати здійснення митного обстеження, особистого огляду, опитування осіб, які підозрюються в контрабанді, тимчасове вилучення транспортних засобів, які використовуються для незаконного переміщення товарів через митний кордон. Представники правоохоронних органів можуть залучити посадових осіб митниці для проведення таких оперативно-розшукових заходів, як контрольована поставка та контрольоване переміщення товарів через митний кордон.

Законодавчі акти не передбачають право митних органів самостійно проводити оперативно-розшукові заходи.

Для вдосконалення повноважень Держмитслужби у сфері боротьби з контрабандою пропонуємо внести такі зміни до законодавства:

1. Передбачити у МК України таке визначення поняття «контрабанда»: Контрабанда – це незаконне переміщення через митний кордон України продовольчих і непродовольчих товарів, транспортних засобів, історико-культурних і валютних цінностей, вибухових, отруйних, радіоактивних речовин, зброї та боєприпасів.

2. Кримінальна відповідальність може бути встановлена за контрабанду у значних або великих розмірах, а також контрабанду наркотиків, зброї, вибухових, сильнодіючих та отруйних речовин. Контрабанда товарів на суму, що не перевищує певну межу, встановлену законодавцем, повинна розглядатися як адміністративне правопорушення. Конкретний розмір вартості контрабанди, при якому настає кримінальна відповідальність, повинен бути визначений у Митному і Кримінальному кодексах України.

3. Необхідно скасувати пп. 28 п. 4 Положення про Держмитслужбу, у якому передбачено право посадових осіб цієї служби здійснювати оперативно-розшукову діяльність, адже вказана норма суперечить Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

4. Серед норм МК України варто передбачити особливості особистого огляду осіб, які підозрюються в контрабанді, а також правила тимчасового вилучення тварин, які стали предметами контрабанди. Відповідні норми зараз передбачені лише в КУпАП.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути присвячені вдосконаленню адміністративно-правових засобів боротьби з контрабандою. Ідеться про унормування існуючих пропозицій щодо внесення змін до МК України в контексті вдосконалення порядку проведення процесуальних дій у справах про порушення митних правил.

Використані джерела:

1. Бабюк А. М. Правове регулювання митної справи в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2021. № 89. С. 3–7.

2. Корбенко С. В. Правовий статус митних органів: проблеми правового регулювання та правореалізації. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2020. № 3–4. С. 140–146.

3. Янушкевич Я. В. Митниці Державної митної служби України як суб'єкти публічної адміністрації, яких наділено владними повноваженнями у сфері оподаткування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. Т. 2. С. 79–82. URL : http://www.lsej.org.ua/3-2_2020/21.pdf.

4. Хома В. О., Жданова В. П. Міжнародний досвід управлінської моделі системи запобігання та протидії переміщенню товарів через митний кордон. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2022. № 3 (34). С. 78–83.

5. Яланський О. С. «Товарна» контрабанда в Україні – щодо доцільності «криміналізації». *Молодий вчений*. 2017. № 11 (51). С. 1034–1038.

6. Карелін В. О. Запобігання контрабанді наркотичних засобів. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 226–230.
7. Налуцишин В. В. Контрабанда: кримінально-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 343–347.
8. Кукшинова О. О., Носенко Д. С. Перспективи боротьби та запобігання контрабандної злочинності в межах українського законодавства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2021. Вип. 67. С. 241–245.
9. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. *Верховна Рада України. Офіційний сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/text>. (дата звернення: 22.04.2023)
10. Положення про Державну митну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 227. *Верховна Рада України. Офіційний сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-p>. (дата звернення: 22.04.2023)
11. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Верховна Рада України. Офіційний сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>. (дата звернення: 22.04.2023)
12. Про Державну прикордонну службу : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. *Верховна Рада України. Офіційний сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15/text>. (дата звернення: 22 травня 2023)
13. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.01.1992 № 2135-XII. *Верховна Рада України. Офіційний сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>. (дата звернення: 22.04.2023)
14. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Верховна Рада України. Офіційний сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. (дата звернення: 22.04.2023)
15. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. *Верховна Рада України. Офіційний сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#top>. (дата звернення: 22.04.2023)

References:

1. Babiuk, A. M. (2021). Pravove rehuliuвання mytnoi spravy v Ukraini. *Aktualni problemy derzhavy i prava - Actual problems of the state and law*, 89, 3-7. [in Ukrainian].
2. Korbenko, S. V. (2020). Pravovyi status mytnykh orhaniv: problemy pravo voho rehuliuвання ta pravorealizatsii *Visnyk Akademii pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu - Bulletin of the Academy of Labor, Social Relations and Tourism*, 3–4, 140-146. [in Ukrainian].
3. Yanushkevych Ya. V. (2020). Mytnytsi Derzhavnoi mytnoi sluzhby Ukrainy yak subiekty publichnoi aministratsii, yakykh nadileno vladnymy povno va zhe nniamy u sferi opodatkuвання. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal*, 3, vol. 2, 79-82. URL : http://www.lsej.org.ua/3-2_2020/21.pdf. [in Ukrainian].
4. Khoma, V. O., & Zhdanova, V. P. (2022) Mizhnarodnyi dosvid upravlińskoi modeli systemy zapobihannia ta protydii peremishchenniu tovariv cherez mytnyi kordon [International experience of the management model of the system of preventing and countering the movement of goods across the customs border]. *Publitchne upravlinnia ta mytne administruvannia - Legal Scientific Electronic Journal*, 3 (34), 78-83. [in Ukrainian].
5. Yalanskyi, O. S. (2017). «Tovarna» kontrabanda v Ukraini – shchodo dotsilnosti «kryminalizatsii». *Molodyi vchenyi - A young scientist*, 11 (51), 1034-1038. [in Ukrainian].
6. Karelin, V. O. (2021). Zapobihannia kontrabandi narkotychnykh zasobiv. *Pidprnyemnytstvo, gospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 2, 226-230. [in Ukrainian].

7. Nalutsyshyn, V. V. (2022). Kontrabanda: kryminalno-pravoviy aspekt. *Yury dydnykh naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal*, 6, 343-347. [in Ukrainian].

8. Kukshynova, O. O., Nosenko, D. S. (2021). Perspektyvy borotby ta zapobihannya kontrabandnoi zlochynnosti v mezhakh ukrainskoho zakonodavstva *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Pravo» - Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Law series, issue 67, 241-245.* [in Ukrainian].

9. Mytnyi kodeks Ukrainy [Customs Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 13.03.2012 No 4495-VI. (2012) *Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiynyi sait - Verkhovna Rada of Ukraine. Official site.* N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/text>. [in Ukrainian].

10. Polozhennia pro Derzhavnu mytnu sluzhbu Ukrainy [Regulations on the State Customs Service of Ukraine]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.03.2019 No 227. (2019) *Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiynyi sait - Verkhovna Rada of Ukraine. Official site.* N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п>. [in Ukrainian].

11. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 No 2341-III. (2001) *Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiynyi sait - Verkhovna Rada of Ukraine. Official site.* N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>. [in Ukrainian].

12. Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu [About the State Border Service of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 03.04.2003 No 661-IV. (2003) *Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiynyi sait - Verkhovna Rada of Ukraine. Official site.* N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15/text>. [in Ukrainian].

13. Pro operatyvno-rozshukovu diialnist [About operational and investigative activities]: Zakon Ukrainy vid 18.02.1992 No 2135-KhII. (1992) *Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiynyi sait - Verkhovna Rada of Ukraine. Official site.* N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>. [in Ukrainian].

14. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 No 4651-VI. (2012) *Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiynyi sait - Verkhovna Rada of Ukraine. Official site.* N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#text>. [in Ukrainian].

15. Kodeks pro administratyvni pravoporushennia [Code of Administrative Offenses]: Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 No 8073-Kh. (1984) *Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiynyi sait - Verkhovna Rada of Ukraine. Official site.* N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#top>. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 26.04.2023

Teremetskyi V., D. *Scin. Law, Professor, Leading research scientist of the Department of International Private and Comparative Law, Academician F.H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the NALS of Ukraine, Head of Constitutional, administrative and economic law department of the Academy of Labour, Social Relations and Tourism (Kyiv, Ukraine)*

Chumak V., D. *Scin. Law, Professor, professor of the Department of State and Legal Disciplines of the Law Faculty of Kharkiv National University named after V.N. Karazin (Kharkiv, Ukraine)*

LEGAL REGULATION OF THE AUTHORITIES OF THE STATE CUSTOMS SERVICE REGARDING PREVENTION AND ANTI-SMUGGLING

The scientific study is devoted to the peculiarities of the legal regulation of the powers of the State Customs Service in prevention and countermeasures against smuggling. The

norms of legislation and by-laws are studied. The conclusions and proposals of scientists who devoted their work to the activities of customs bodies are investigated. The list of powers of customs authorities in combating smuggling is established. A description of the term "smuggling" is provided. The procedure for carrying out procedural actions that can be carried out to prevent smuggling is determined.

It is stated that to prevent smuggling, customs officers can carry out customs inspection, personal inspection, questioning of persons suspected of smuggling, and temporary seizure of vehicles used for illegal movement of goods across the customs border. Representatives of law enforcement agencies can involve customs officials to carry out such operative and investigative measures as controlled delivery and controlled movement of goods through customs border.

It is proposed to define the concept of "smuggling" in the norms of the Customs Code of Ukraine. Smuggling should be considered as the illegal movement of food and non-food goods, vehicles, historical, cultural, and currency values, explosive, poisonous, radioactive substances, weapons, and ammunition across the customs border of Ukraine.

It is proposed to cancel the provision of the Regulation on the State Customs Service, which provides for the right of customs officials to carry out investigative activities. Among the norms of the Criminal Code of Ukraine, it is worth providing the specifics of the personal examination of persons suspected of smuggling, as well as the rules for the temporary seizure of animals that have become objects of smuggling.

Keywords: smuggling, legal responsibility, customs and law enforcement agencies, fight against smuggling, prevention and counteraction to smuggling, commercial goods.

DOI: 10.33766/2524-0323.102.172-184

УДК: 323.283(477)

Чвалюк А. М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)

e-mail: prepod100500@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9795-2734>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПЕРЕШКОДИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕЛІКУ ТЕРОРИСТІВ

У статті проаналізовано чинники, які перешкоджають формуванню переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності. Дослідження порядку формування українського «переліку терористів» та результатів роботи Служби безпеки України й Міністерства закордонних справ України показало, що ці органи, хоч і наділені відповідними функціями, формуванням переліку не займаються. Причини криються у відсутності необхідного нормативно-правового забезпечення, зокрема стандартів доказування та низькому рівні співробітництва СБУ й МЗС України з іншими державами та міжнародними організаціями. Сам перелік, своєю чергою, є копією складеного Радою Безпеки ООН міжнародного «переліку терористів», і містить лише терористів міжнародного рівня та на покращення ситуації із запобіганням тероризму в Україні не впливає. Встановлено, що включити до вітчизняного «переліку